

בס"ד. ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשכ"ז

התוועדות ב – המשך להתוועדות יום שמחת תורה

(הנחה בלתי מוגה)

לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו¹. הנה פסוק זה הוא הפסוק השני מהפסוקים שאומרים לפני ההקפות, ובא מיד לאחר הפסוק אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו². וצריך להבין, מהו קשר הענינים בין שני פסוקים אלו. וגם צריך להבין מהו ענינם של פסוקים אלו בתור הקדמה והכנה לענין ההקפות.

(ב) **והנה** בפסוק לעושה נפלאות גו', יש ב' פירושים. פי' הא' הוא פירוש רש"י על הפסוק: בראשונה לא נברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו, השמים והארץ השמש והירח. והיינו, שנפלאות קאי על בריאת השמים והארץ השמש והירח. והטעם שרש"י מוסיף ומפרט שמש וירח, אף שלהיותם צבא השמים הרי הם נכללים ב"שמים", כמ"ש: את השמים לרבות צבאיהם, יש לומר, שכוונתו לכלול גם ענין הזמן, כי, שמים וארץ הו"ע המקום, ולכן מוסיף גם שמש וירח, שע"פ הילוכם נקבע ענין הזמן, כמ"ש: יהי מאורות גו' לאותות ולמועדים ולימים ושנים, והיינו, דכשם שענין המקום הוא נברא, כך גם ענין הזמן הוא נברא³. וזהו לעושה נפלאות גדולות לבדו, שעשיית הנפלאות הללו, שזהו כללות ענין המקום (שמים וארץ) והזמן (שמש וירח), אינה אלא ע"י הקב"ה לבדו, וכדאיתא במד"ר⁴ בב' או בה' נבראו המלאכים כו', הכל מודים שלא נברא ביום ראשון כלום, שלא יאמרו מיכאל הי' מותח בדרומו של רקיע וכו', אלא אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי⁵, מי אתי כתיב, מי ה' שותף עמי בכרייתו של עולם. והיינו, שכללות ענין הבריאה מאין ליש הוא בכח הבורא בלבד, ולא בכח הנבראים, ובלשון החוקרים שענין זה אינו בחיק הנבראים, ואפילו לא בהכנה והשגה שלהם, ולכן נקרא בשם נפלאות גדולות. ופי' הב', כדברי כ"ק מו"ח

(5) ראה סידור (עם דא"ח) שער הק"ש עה, סע"ד ואילך. ובכ"מ.
(6) ב"ר פ"א, ג.
(7) ישעי' מד, כד.

(1) תהלים קלו, ד.
(2) ואתחנן ד, לה.
(3) פרש"י פרשתנו א, יד.
(4) פרשתנו שם ובפרש"י.

אדמו"ר⁸, שאביו כ"ק אדנ"ע פירש בשם הבעש"ט, שהקב"ה הנה כל מה שהוא עושה (היינו, לא רק מעשה הבריאה בששת ימי בראשית, אלא כל עשיותיו של הקב"ה) הוא נפלאות גדולות לבדו, וגודל הנפלאות של הנפלאות רק הוא לבדו יודע זאת (ובלשון הגמרא⁹, שאפילו בעל הנס אין מכיר בנסו). ומסיים בכתוב, כי לעולם חסדו, שזהו א' מגדולתם של הנפלאות, שע"י כ"י" (בגימטריא ל'), שהם למ"ד כלים דזו"נ דאצילות שנעשים נר"ן לבי"ע¹⁰ (ועל ידם היא ההתהוות דבי"ע¹¹), נמשך גילוי חסדו ית', בחי' רב חסד דעתיקא קדישא, שהוא חסדו ית' האמיתי, בעולם [וע"ד דרשת חז"ל¹² הני כ"ו כי לעולם חסדו כנגד מי, כנגד כ"ו דורות שברא הקב"ה ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו, והיינו, שההמשכה שמצד חסדו, חסד דעתיק, היא למעלה מההמשכה שע"י התומ"צ, שלכן, אף שלא היו ראויים כו', מ"מ, זן אותם בחסדו, ולא עוד אלא שהאריכו ימים כו'¹³, והיינו לפי שמצד חסדו ית' לא נוגע מעשה התחתונים, וכמ"ש¹⁴ אם חטאת מה תפעל בו ורכו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו ומה מידך יקח].

ג) **והנה** ע"י ההתבוננות בכהנ"ל, יתעורר האדם בתשוקה לדבקה בו ית'. וע"ד משנת"ל¹⁵ בנוגע להתבוננות בפסוק אתה הראת גו', שזוהי ההתבוננות שאו"ס הוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית¹⁶ [שהרי התחלת הפסוק היא אתה הראת לדעת, שפירושו, כפי שתרגם אונקלוס, את איתחזיתא למידע כו', וכמו שפירש רבינו הזקן¹⁷, אתה, דו, היינו עצמות א"ס, הראת, האַסט זיך באַוויזן, לדעת, אַז מ'זאַל דיר וויסן כו', והיינו, שתיבת לדעת קאי על אתה, שתהי' הידיעה בעצמות א"ס, ולכאורה אינו מובן, הלא עצמותו ית' הוא למעלה גם מתואר בורא, וכידוע שלא זהו עיקר האלקות מה שהעולמות מתהווים

13) ראה רמב"ן פרשתנו ה, ד. וראה תקו"ז תיקון ע בסופו (קלח, ב). לקו"ת ברכה צג, ריש ע"ד.
14) איוב לה, ר"ו.
15) ד"ה אתה הראת דיום שמח"ת פ"ה (לעיל ע' 149).
16) ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקו"ז תיקון יט (מ, ב).
17) הובא בסד"ה לעושה נפלאות תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 54). ובכ"מ.

8) סה"מ תש"ד ע' 49.
9) נדה לא, א. וראה גם מדרש תהלים עה"פ.
10) ראה עץ חיים שער מד (שער השמות) פ"א.
11) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב).
12) מדרש תהלים עה"פ. וראה פסחים קיח, א.

ממנו¹⁸, והרי אפילו מדריגת בורא היא באין ערוך לגמרי אל הנבראים, ועאכו"כ בחי' העצמות, וא"כ, איך שייך שתהי' הידיעה (לדעת) בהעצמות (אתה). אך הענין הוא, שזה גופא הוא בכח העצמות, שזהו אומרו אתה הראת, שזוהי הנתינת כח מעצמותו ית' (אתה), שיוכל להיות ענין הידיעה גם בהעצמות, למעלה מעלה עד אין קץ. ומצד זה באה גם הידיעה שהוי' הוא האלקים (כהמשך הכתוב), שהוי' ואלקים כולא חד¹⁹, והיינו, דאף ששם הוי' פירושו הי' הוה ויהי' כאחד²⁰, שהוא למעלה מענין הזמן שנחלק לעבר הוה ועתיד, וגם למעלה מענין המקום, משא"כ שם אלקים, שעל ידו היא התהוות העולמות, הוא שרש ומקור להתחלקות דזמן ומקום, שזהו ששם אלקים הוא לשון רבים²¹, שמורה על ענין ההתחלקות, וא"כ, השמות הוי' ואלקים הם הפכיים זמ"ז, מ"מ, הוי' הוא האלקים, שכולא חד. וסיום הפסוק הוא, אין עוד מלבדו, שעל זה אמרו רז"ל²² ואפילו כשפים, שמכחישין פמליא של מעלה, הנה זה עצמו שמכחישים פמליא של מעלה, גם זה אין עוד מלבדו ית', והיינו, שלא זו בלבד שגם מצד בריאת שמים וארץ (ע"י שם אלקים) שאין בהם התנגדות לשם הוי', ישנו וניכר הענין דהוי' הוא האלקים, אלא עוד זאת, שאפילו כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, שהם מג' קליפות הטמאות, מטה מטה עד אין תכלית, הנה גם המציאות שלהם אינה אלא מצד זה שאין עוד מלבדו, וגם בהם ניכר שאין עוד מלבדו, שע"ז יתעורר האדם בתשוקה עצומה לדבקה בו ית'. ונתבאר, שכדי שתהי' הדביקות בו ית', הרי זה ע"י לימוד התורה דוקא, כי התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולכן, כאשר האדם לומד תורה, שע"ז מתאחד שכלו עם חכמת התורה ביחוד נפלא שאין יחוד כמוהו (כמבואר בתניא²³), אזי נעשים ישראל וקוב"ה (ע"י אורייתא) כולא חד²⁴, וכמבואר בתניא²⁵ שהיחוד שע"י לימוד התורה (דאורייתא וקוב"ה כולא חד²⁶) הוא באופן נעלה יותר מאשר היחוד שע"י קיום המצוות (שהם רק אברין דמלכא²⁷).

-
18) תו"א מגילת אסתר צט, ב. לקו"ת	22) חולין ז, א.
שה"ש ח, א.	23) פ"ה.
19) ראה זהר ח"א יב, סע"א. ח"ב כו, ב.	24) ראה זח"ג עג, א.
קסא, א.	25) פכ"ג. וראה סה"מ תרצ"ב ס"ע קכא ואילך. וש"נ.
20) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיו"א פ"ז (פב, א).	26) תניא שם בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.
21) ראה פרש"י וישלח לה, ז. תו"א וארא נו, ב. סהמ"צ להצ"צ ה, ב. ובכ"מ.	27) תקו"ז תיקון ל (עד, א).

ד) **ויובן** בהקדם המבואר במאמר של אדמו"ר מהר"ש (שהשנה היא שנת המאה להתחלת נשיאותו) משמח"ת תרכ"ז²⁸, שמביא מ"ש במד"ר פל"ה²⁹ בשם הגדות ירושלמי³⁰, כתוב אחד³¹ אומר וכל חפצים לא ישוו בה, וכתוב א'³² אומר וכל חפציה לא ישוו בה, חפציה הם אבנים טובות ומרגליות, לא ישוו בה, וכל חפצים לא ישוו בה, אפילו חפצי שמים שהם המצות, לא ישוו בה. נמצא דעת הירושלמי שכל המצות לא ישוו נגד בחי' התורה. ובגמרא דידן³³ חולק על זה, שרמו ג"כ, כתיב כל חפציה כו' משמע הא חפצי שמים ישוו בה, וכתיב כל חפצים כו', ומשני, כאן במצות שאפשר לעשות ע"י אחרים, וכאן במצות שאי אפשר לעשות ע"י אחרים. ומזה משמע שמצות שאי אפשר לעשות ע"י אחרים ישוו בה. ומסיים במאמר: ומחמת שכעת שמחת תורה, נבין דעת הירושלמי, שכל חפצים הם המצות לא ישוו בה. וצריך להבין, איך אפשר לומר שכל חפצים הם המצוות לא ישוו בה, היינו, שהתורה היא למעלה מהמצות, הרי אמרו רז"ל³⁴ גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, וזהו כל ענין התורה שבה נתפרש כיצד לקיים את המצוות, ואיך יתכן לדחות מצוה בשביל לעסוק בלימוד התורה שכל ענינה הוא לבאר כיצד לקיים את המצוה.

אך הענין הוא³⁵, דהנה כתיב³⁶ תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, פי' מורשה הוא לשון ירושה, שהתורה היא בבחי' ירושה. וצריך להבין, הלא כתיב³⁷ כי את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, שכולם קיבלו את התורה, אפילו אלו שלא היו בשעת מ"ת בגופים (כדאיתא בפרקי דר"א³⁸), ואיך שייך לומר שהיא ירושה, שענין הירושה הוא שהאבות קיבלו את התורה והבנים ירשו מהם כו', ובאמת קיבלו כולם בשוה. וגם צריך להבין, שהרי אמרו רז"ל³⁹ התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, היינו, שהתורה אינה בבחי' ירושה, כי אם שצריך האדם לייגע את עצמו וללמוד תורה. ונקודת הביאור בזה, שיש ב' בחי' בתורה, בחי' הא' היא בחי' התורה ששייכת לקיום המצוות, שעל זה אמרו רז"ל³⁴ גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, קיום המצוות. ובחי' הב' היא בחי'

(28) נדפס בסה"מ תרכ"ו ע' רפט ואילך.
 (29) הזקן תקס"ו ע' שסז ואילך; אוה"ת ברכה ע' א'תנה ואילך; סה"מ תרנ"ד ע' כו ואילך.
 (30) פאה פ"א ה"א.
 (31) משלי ח, יא.
 (32) שם ג, טו.
 (33) פרק מא.
 (34) אבות פ"ב מ"ב.
 (35) ראה ד"ה תורה צוה במאמרי אדמו"ר
 (36) ברכה לג, ד.
 (37) נצבים כט, יד.
 (38) פרק מא.
 (39) אבות פ"ב מ"ב.

(28) נדפס בסה"מ תרכ"ו ע' רפט ואילך.
 (29) פייסקא ג.
 (30) פאה פ"א ה"א.
 (31) משלי ח, יא.
 (32) שם ג, טו.
 (33) מו"ק ט, ריש ע"ב.
 (34) קדושין מ, ב.

התורה שלמעלה מענין המצוות, שזוהי בחי' התורה כפי שהיא נעלמה מעין כל חי⁴⁰, שגם בחי' זו ישנה בלימוד התורה למטה, וכידוע⁴¹ שלכן נענש דוד באמרו⁴² זמירות היו לי חוקיך⁴³, כיון שיש בתורה בחי' נעלית יותר, שעלי' נאמר⁴⁴ ואהי' אצלו גו' שעשועים, אצלו דוקא⁴⁵. וב' בחי' אלו הם בחי' הירושה שבתורה, והבחי' שלמעלה מענין הירושה (כדלקמן).

ה) **וביאור** הענין הוא, דהנה, בבחי' הא' שבתורה, שהו"ע הלימוד המביא לידי מעשה דקיום המצוות, הרי גם לימוד התורה הוא כמו ענין המצוות, א' מתרי"ג מצוות התורה. והנה, ענין המצוות הוא לפעול בירור וזיכון בדברים הגשמיים שבהם נעשים המצוות, כמו תפילין בקלף גשמי וציצית בצמר גשמי, שעם היותם עניני העולם, שמצד עצמו הו"ע של העלם⁴⁶ והסתר, הנה ע"י קיום המצוות יהיו כלים לאלקות, והיינו, שענין המצוות הוא להפוך דבר חול למצוה וקדושה, ועד לקדש הקדשים. ועד שאפילו המצוות התלויות בלב, כמו אהבת ה' ויראתו, הרי לא די באמירת ואהבת את ה' אלקיך⁴⁷ כדיבור, אלא מתנאי המצוה שהאהוי"ר יהיו ניכרים וחדורים בבשר הלב הגשמי (עס זאָל אים דורכנעמען)⁴⁸, וכמו באהבה ויראה בדברים גשמיים, שהאהבה ניכרת בהתרחבות הלב, והיראה ניכרת בהתכווצות הלב, וכמ"ש⁴⁹ ופחד ורחב לבבך, ועד שפועל גם בשאר אברי הגוף, וכמו"כ צריך להיות באהבת ה' ויראתו, שצריכים לפעול בבשר הלב. וכן הוא גם בלימוד התורה, שהלימוד פועל זיכון ושינוי בכלי המוח, וככל שילמד יותר אזי יזדכך השכל יותר, שיוכל להבין ולהשכיל ברוחב ועומק יותר ובנקל יותר כו'.

והנה בחי' זו שבתורה ששייכת לקיום המצוות שענינם הוא בירור העולם היא בחי' הירושה שבתורה. והענין בזה, דהנה איתא בפרקי דר"א⁵⁰ שני בנים היו לו ליצחק, יעקב ועשו, עשו נטל חלקו עוה"ז, ויעקב נטל חלקו עוה"ב. וכיון שעוה"ז מצד עצמו שייך לעשו, הרי מובן שביור עוה"ז (ע"י קיום המצוות בדברים גשמיים להעלותם

47) ואתחנן ו, ה.

48) ראה סה"מ תרצ"א ע' סה. ע' צו.

תרצ"ב ע' רנו. וש"נ.

49) ישעי' ס, ה.

50) ראה הנסמן בתורה שלימה תולדות

כה, לא (אות קצח).

40) ע"פ איוב כח, כא.

41) ראה תניא קו"א קס, א ואילך.

42) תהלים קיט, נד.

43) ראה סוטה לה, א.

44) משלי ח, ל.

45) ראה קו"א שם קסא, א.

46) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ועוד.

לקדושה שיהיו כלים לאלקות) הו"ע של ירושה, שיעקב יורש את הענינים הגשמיים דעוה"ז שמצד עצמם שייכים הם לחלקו של עשו. ויש להוסיף, שענין הבריור וירושת חלקו של עשו הוא (לא רק בנוגע לדברים הגשמיים שבהם מקיימים את המצוות, אלא) גם בנוגע לגוף האדם המקיים את המצוות, דאף שזהו גוף של איש הישראלי, הרי חיות הגוף (גם של איש הישראלי) הוא מאכילת ושתיית דברים גשמיים, ולא רק גידול הגוף לאחר שנולד הוא מאכילה ושתי', אלא גם עצם התהוות ולידת הגוף, שעל זה אמרו רז"ל⁵¹ שלשה שותפין יש באדם, הקב"ה אביו ואמו, אביו מזריע הלובן שממנו כו' אמו מזרעת אדם שממנו כו', הרי ידוע שגם טיפות אביו ואמו (שמהם נעשה הולד) נעשים ע"י האכילה והשתי' של האב והאם, ונמצא, שגם עצם התהוות הגוף הוא ע"י מאכלים ומשקים גשמיים, שמצד עצמם שייכים לחלקו של עשו. וא"כ, גם בנוגע לגוף האדם המקיים את המצוות ישנו ענין הבריור וירושת חלקו של עשו.

והענין בזה ע"ד הקבלה, כידוע ששרש הדברים הגשמיים הוא מז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה, שנאמר בהם⁵² וימלוך וימת, דמאן דנפיל מדרגי' איקרי מית⁵³, וכיון שלאחרי ענין המיתה ישנו ענין הירושה, הנה יעקב שעליו נאמר⁵⁴ הלא אח עשו ליעקב, הרי הוא מברר את הניצוצות דתהו שנפלו בדברים הגשמיים, ועי"ז יורש את האורות דתהו, שזהו השרש דעשו. וזהו ענין מלך השמיני, הדר⁵⁵, שלא נאמר בו וימת, כי הוא בחי' התיקון שמברר בחי' התהו⁵⁶, ועליו נאמר⁵⁵ ושם עירו פעו, מלשון פעי', דהיינו בחי' עולם הדיבור, בחי' המלכות, שממנה נעשה בנין כל העולמות (שלכן, כאשר צריך להיות בנין כל העולמות בר"ה, אזי צריך לבנות מחדש את כל הע"ס שבספירת המלכות⁵⁷), ושם אשתו מהיטבאל⁵⁵, בגימטריא מ"ה וב"ן⁵⁶, שזהו כללות ענין הבריורים, בירור שם ב"ן ע"י שם מ"ה. והבריור הוא ע"י קיום המצוות, שעל ידם ממשיכים בחי' הדר כבוד מלכותו (שקשור עם המלך השמיני הדר), שלמעלה מבחי' המלכות.

55) וישלח שם, לט.
56) ראה עץ חיים שער י (שער התיקון)
פ"ג.
57) ראה ד"ה תקעו שנה זו פ"ב (לעיל ע' 3 ואילך). וש"נ.

51) נדה לא, א.
52) וישלח לו, לא ואילך.
53) ראה זח"ג קלה, ב. הובא בעץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. לקו"ת חוקת נו, סע"ד ואילך. ובכ"מ.
54) מלאכי א, ב.

ו) **אמנם** כל זה הוא בבחי' הא' שבתורה ששייכת לקיום המצוות, שענינם הוא בירור העולם, שזהו מש"נ⁵⁸ בראשית ג', ב' ראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית⁵⁹, היינו, שבריאת העולם היא בשביל ישראל ובשביל התורה, שזהו מה שישראל מבררים את העולם ע"י קיום המצוות וע"י התורה כפי ששייכת לקיום המצוות, ועי"ז יורשים האורות דתהו, ומצד זה נקראת גם התורה בשם ירושה, מורשה גו'. אך יש גם בחי' התורה כפי שהיא מצד עצמה, שהיא למעלה מקיום המצוות שענינם הוא בירור העולם, ולכן היא למעלה מענין הירושה, ועז"ג התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, אלא היא בבחי' מתנה, כמ"ש⁶⁰ ויתן אל משה ככלותו גו', וכמו שאומרים בנוסח ברכת התורה: נותן התורה, ומקדימים לומר אשר בחר בנו כו' ונתן לנו את תורתו, תורתו דייקא, שזוהי מדרגת התורה שעלי' נאמר ואהי' אצלו שעשועים, ונעלמה מעין כל חי.

ובזה יובן גם מה שמצינו ב' בחי' בלימוד התורה של הקב"ה⁶¹, שבמקום א' אמרו⁶² כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו (דהיינו בכל זמן), ובמקום א' אמרו⁶³ שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה. והענין בזה, שמה שאמרו שהקב"ה קורא ושונה כנגדו, הוא בחי' חיצונית שבתורה שהיא לפי ערך עבודת האדם באתעדל"ת, שזהו כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, כנגדו דייקא, והו"ע ההמשכה מבחי' החכמה שבתורה ולמטה, כי אתעדל"ת מגעת רק עד בחי' החכמה. אך מה שאמרו שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, הו"ע המשכת אוא"ס ב"ה בבחי' החכמה שבתורה בבחי' אתעדל"ע מצד עצמו שלא ע"י אתעדל"ת.

ז) **והנה** הבחי' היותר נעלית שבתורה שלמעלה מירושה, כי אם בבחי' מתנה מלמעלה, ניתנה לכאו"א מישראל בשעת מ"ת. וזהו כללות הענין דמ"ת, כמ"ש⁶⁴ וירד הוי' על הר סיני גו', וכדאיתא במדרשי

הערה 35 (סה"מ תרנ"ד ע' כח). וראה גם בשיחה שלפני המאמר (לקמן ע' 203 ואילך).
62) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמו תתלד.
63) ע"ז ג, ב.
64) יתרו יט, כ.

58) פרשתנו א, א.
59) רש"י ורמב"ן עה"פ.
60) תשא לא, יח.
61) בהבא לקמן — ראה סד"ה אדניי שפתי תפתח תרכ"ז (סה"מ תרכ"ו ס"ע רפג ואילך). וראה גם ד"ה תורה צוה תרנ"ד הנ"ל

חז"ל⁶⁵ שירד עם כל הפמליא שלו כו', והו"ע מעשה מרכבה, שעל זה אמרו⁶⁶ דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוויות דאביי ורבא, והיינו, שמעשה מרכבה נקרא דבר גדול לגבי התורה שנקראת דבר קטן, והיינו, לפי שבמ"ת נמשך בבחי' החכמה שבתורה מבחי' עצמות אוא"ס, שלמעלה משם אלקים, ולמעלה משם הוי', שזהו שהתחלת מ"ת היא אנכי, אנכי מי שאנכי, דלא אתרמיז בשום אות וקוץ כו'⁶⁷. וזהו גם מש"נ אתה הראת לדעת גו', דקאי על מ"ת, שאז הי' גילוי העצמות כו'.

אמנם אף שמדריגת התורה מצד עצמה היא בבחי' מתנה, מ"מ, צריך להיות בה גם ענין של יגיעה, כמאמר התקן עצמך ללמוד תורה כו', שזהו בכדי להמשיך זאת בפנימיות. וזהו גם מש"נ במ"ת אנכי הוי' אלקיך⁶⁸, שהגילוי דבחי' אנכי צריך להיות נמשך בהוי', ועד שנעשה אלקיך, כחך וחיותך⁶⁹. ויתירה מזה, שגילוי זה נמשך ופועל גם בעולם, שזהו שאמרו רז"ל⁷⁰ על הפסוק⁷¹ ארץ יראה ושקטה, בתחילה (קודם מ"ת) יראה ולבסוף (ע"י מ"ת) שקטה, והיינו, שנוסף על גילוי העצמות במ"ת, אתה הראת גו', נעשה עי"ז מציאות חדשה בקיום כל העולמות, שקיומם הוא לא רק מצד בחי' כי חפץ חסד הוא⁷², בחי' החסד שלפני הצמצום, אלא בחי' העצמות.

ח) וזהו גם ענין שמח"ת שלאחרי חג הסוכות, דהנה, בחג הסוכות נמשכת על כל השנה כולה שמחה של מצוה, ובשמח"ת נמשכת על כל השנה כולה שמחה של תורה⁷³, שענין שמחה זו הוא בחי' אור מקיף של התורה עצמה, דהיינו מה שלא יוכל להתלבש גם בחכמה שבתורה ונשאר בבחי' מקיף, שהוא בחי' שעשועי המלך בעצמו כו'. וזהו שבשמח"ת לפני הקפות אומרים הפסוק אתה הראת לדעת גו', כיון שהשמחה דשמח"ת קשורה עם הדרגא היותר נעלית בתורה, בחי' העצמות שנתגלה במ"ת, שאז אתה הראת לדעת גו'. ולאח"ז אומרים הפסוק לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו, כי, עבודת האדם היא

70) שבת פח, א.	65) ראה פסיקתא רבתי פכ"א, ז. במדב"ר
71) תהלים עו, ט.	ג. ב, ג.
72) מיכה ז, יח.	66) סוכה כח, א.
73) ראה ד"ה תורה צוה שבהערה 35	67) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג
(מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט. אוה"ת ברכה	א, א.
ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו). ועוד.	68) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.
	69) ראה לקו"ת בלק עג, ג.

להמשיך את הגילוי דאתה הראת גוי' בכריאת שמים וארץ ובכל עשיותיו של הקב"ה (שעליהם נאמר לעושה נפלאות גדולות לבדו, כנ"ל), ובאופן שחסדו ית', רב חסד דעתיקא קדישא, יומשך בעולם, והיינו, שהמשכה זו שבתחלת הבריאה היתה מצד כי חפץ חסד הוא, צריכה להיות עכשיו ע"י עבודה דוקא⁷⁴, ועי"ז פועלים שיומשך בעולם גילוי נעלה יותר מכמו שהי' בתחילת הבריאה (לא רק בחי' חסדו, אלא בחי' העצמות), וכמבואר באגה"ק⁷⁵ שבכל שנה יורד אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה. ומשמח"ת נמשך על כל השנה כולה, החל מלימוד התורה, שתהי' שנת תורה, וכן שנת אורה, שנת ברכה ושנת הצלחה בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל גם העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים³⁹, ועד לבכל דרכיך דעהו⁷⁶ (כמבואר בדרושי חסידות⁷⁷ המעלה דבכל דרכיך דעהו לגבי כל מעשיך יהיו לשם שמים), שע"ז באים לקיום היעוד⁷⁸ כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים.

77) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 135. וש"ג.

78) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם סוף הל' מלכים.

74) ראה לקו"ת נצבים מז, ב.

75) סי"ד.

76) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דיעות

ספ"ג.